

Jenayah Komputer : Perbandingan Menurut Akta Jenayah Komputer 1997 dan Prinsip Undang-undang Jenayah Islam

NAZURA ABDUL MANAP
JASRI JAMAL

ABSTRAK

Pelakuan jenayah di era siber ini berubah sepesat perkembangan teknologi maklumat itu sendiri. Sifat jenayah yang dahulunya terikat dengan perlakuan fizikal kini hanya memerlukan papan kekunci atau tetikus beserta komputer atas talian bagi melaksanakan perlakuan jenayah tersebut. Peruntukan undang-undang jenayah perlu bergerak seiring perubahan sifat jenayah baru ini bagi memungkinkan ianya diselesaikan menurut undang-undang. Untuk tujuan itu, Kerajaan Malaysia telah menggubal Akta Jenayah Komputer 1997 yang sedikit sebanyak membantu dalam menyelesaikan masalah jenayah siber atau komputer ini. Peruntukan undang-undang di bawah Akta Jenayah Komputer 1997 dibandingkan dengan peruntukan undang-undang jenayah Islam. Sejauhmanakah prinsip undang-undang jenayah Islam yang berlandaskan kepada Al Quran dan Al Sunnah boleh diguna pakai dalam memberi jawapan kepada permasalahan jenayah berbentuk maya ini.

ABSTRACT

Cyber space offers some new and highly sophisticated opportunities for criminal misconduct and they create potential to commit traditional crimes in a modern way. The nature of criminal behaviour which requires phisycal act then, has turn into a crime which only relies on a click of mouse or a touch of keyboard. The provisions in criminal statute should develop to cater the difference in nature in cyber related crime. For that purpose, Malaysian government has proactively enacted a cyber-crime related law of the Computer Crime Act 1997 in order to restrain the cyber crimes activities. The aim of this paper is to highlight the offences stipulated in the Computer Crime Act 1997 as well as to compare the provisions with Islamic principles. To what extent the Islamic criminal provisions is applicable, which based on Al Quran and Al Sunnah, in solving problems related to virtual crimes.

PENDAHULUAN

Perlakuan jenayah dewasa ini berkembang bersama-sama dengan kepesatan teknologi komputer dan internet. Penggunaan dan penglibatan komputer dalam kebanyakan aktiviti masyarakat hari ini merupakan punca utama timbulnya kesalahan jenayah yang berkaitan komputer atau siber. Komputer boleh menjadi

instrumen jenayah seperti dalam kes-kes penipuan dan pembunuhan, ia juga boleh menjadi objek sesuatu jenayah seperti kecurian cip komputer dan boleh menimbulkan subjek jenayah seperti perlakuan pencerobohan komputer dan penyebaran virus komputer.¹ Di sini dapat dilihat bahawa jenayah yang dahulunya terhad kepada persekitaran fizikal sahaja, sekarang ini menjangkau kepada perlakuan jenayah melalui alam siber dengan menggunakan teknologi komputer. Jenayah sebegini juga dikenali sebagai jenayah siber atau jenayah komputer. Jenayah komputer ini boleh berlaku dalam bentuk melakukan penipuan atau mencuri wang dari akaun pelanggan kepada akaun penjenayah, pengubahsuaian kandungan atau data dalam komputer tanpa izin, pemalsuan kata laluan, mencerobohi sistem komputer orang lain tanpa izin dan juga pengedaran bahan-bahan lucah dan lain-lain lagi.

KANUN KESIKSAAN DAN JENAYAH KOMPUTER

Kanun Kesiksaan merupakan statut induk yang mentadbirkan kesalahan-kesalahan jenayah yang berlaku di Malaysia. Walau pun tiada peruntukan khusus bagi menyelesaikan masalah jenayah alaf baru ini, beberapa peruntukan mungkin boleh diguna pakai. Namun begitu peruntukan-peruntukan ini tidak lengkap malah terdapat kelemahan di sana sini yang menyukarkan pengaplikasian peruntukan berkenaan kepada permasalahan siber. Ini dapat dilihat pemakaian beberapa peruntukan seperti seksyen 378 bagi kecurian maklumat atau data dalam sistem komputer, seksyen 415 berkaitan penipuan yang berlaku dalam data komputer yang menyebabkan kecurian wang melalui perubahan maklumat, seksyen 463 bagi menyelesaikan kes pemalsuan kata laluan dan seksyen 425 mengenai perbuatan yang menyebabkan kerosakan data komputer.

Seksyen 378² boleh diguna pakai bagi menyelesaikan masalah kecurian wang pelanggan dengan mengubah data atau nilai wang sebenar yang terdapat dalam akaun seseorang pelanggan. Elemen penting yang menimbulkan masalah bagi penggunaan peruntukan ini ialah kesalahan ini perlu melibatkan *apa-apa harta yang boleh dialih* dan syarat, *menggerakkan harta itu dengan tujuan hendak mengambilnya*. Apakah yang dimaksudkan dengan harta alih?³ Menurut seksyen 22 Kanun Kesiksaan ia bermaksud *harta zahir dari segala rupa, kecuali*

¹ Reed & Angel, *Computer law*, Blackstone Press Limited, London, 2000, Edisi ke 4, hlm. 277.

² *Barang siapa, yang bermaksud hendak mengambil dengan curangnya apa-apa harta yang boleh dialih daripada milik mana-mana orang dengan ketiadaan kerelaan orang itu, menggerakkan harta itu dengan tujuan hendak mengambilnya, adalah dikata melakukan kesalahan curi.*

³ Kanun Kesiksaan tidak mendefinisikan perkataan "harta" tetapi memberi maksud kepada harta alih.

tanah dan benda-benda yang bercantum kepada bumi atau yang dipasang dengan kekalnya kepada apa-apa benda yang bercantum kepada bumi. Ini bermakna data atau maklumat dalam cakera keras komputer atau pun disket tidak dianggap harta bagi maksud kanun kesiksaan memandangkan ianya dalam bentuk tidak zahir atau tidak tampak. Malahan, yang paling jelas di sini ialah maklumat atau data itu sendiri bukanlah harta, ia tidak dikategorikan sebagai harta seperti yang didefinisikan dalam seksyen 22 Kanun Kesiksaan. Tambahan lagi elemen menggerakkan harta, mengkehendaki sesuatu harta itu dipindahkan dari satu tempat ke tempat yang lain, manakala menggerakkan atau memindahkan data atau maklumat dalam komputer sebenarnya tidak melibatkan penggerakan atau pemindahan seperti yang dimaksudkan oleh Kanun Kesiksaan, kerana apa yang dilakukan oleh penjenayah adalah menyalin data yang ada, manakala data asal masih disimpan di dalam sistem komputer.

Penipuan atau *frod* boleh berlaku menggunakan komputer. Ilustrasi yang paling biasa didengar ialah apabila seorang pekerja bank memindahkan sejumlah wang dari akaun pelanggan kepada akaun beliau sendiri tanpa diarahkan oleh pelanggan atau dengan lain perkataan tanpa izin. Menurut seksyen 415⁴ Kanun Kesiksaan, elemen perdayaan merupakan elemen penting untuk dibuktikan sebelum sesuatu kesalahan tipuan itu dapat dibuktikan. Penggunaan perkataan...*mana-mana orang*, menimbulkan persoalan adakah perlakuan perdayaan itu perlu dilakukan kepada orang dalam erti kata sebenarnya atau pun bagaimana? Menurut seksyen 11 Kanun Kesiksaan, perkataan *orang* termasuklah sesuatu syarikat atau persatuan atau kumpulan orang sama ada diperbadankan atau tidak. Dalam keadaan kesalahan tipuan menggunakan komputer ini, pekerja bank tersebut (si penjenayah) sebenarnya memperdayakan sistem komputer tersebut bagi memindahkan wang, tiada individu yang diperdayakan di sini. Ini menimbulkan masalah dalam mengaplikasikan seksyen ini kepada penipuan komputer kerana peruntukan Kanun Kesiksaan memerlukan perdayaan kepada orang perseorangan atau syarikat, manakala apa yang diperdayakan di sini cumalah sebuah mesin.⁵

⁴ *Barang siapa, dengan memperdaya mana-mana orang, dengan tipuan atau dengan curangnya mendorong orang yang diperdayakan demikian itu supaya menyerahkan apa-apa harta kepada mana-mana orang, atau supaya mempersetujui mana-mana orang menyimpan apa-apa harta, atau dengan sengaja mendorong orang yang diperdayakan demikian itu supaya melakukan atau meninggal daripada melakukan sesuatu perbuatan yang ia tidak akan melakukan atau meninggalkan sekiranya ia tidak diperdayakan demikian itu, dan perbuatan atau ketinggalan itu menyebabkan atau mungkin menyebabkan kerugian atau kerosakan kepada orang itu pada tubuh, fikiran, nama baik, atau hartanya, adalah dikatakan "menipu".*

⁵ Menurut keputusan dalam kes-kes Inggeris seperti dalam kes *Davies v. Flackett* [1973] RTR 8 dan dalam kes *DPP v. Ray* [1974] AC 370, diputuskan bahawa perdayaan perlu berlaku kepada fikiran manusia.

Seksyen 463⁶ juga mengutarakan masalah yang sama iaitu elemen perdayaan. Ini berlaku apabila seseorang penjenayah menggunakan kata laluan orang lain bagi memperdayakan sistem komputer tersebut. Sistem komputer itu seolah-olah terpedaya bahawa orang menggunakan kata laluan itu merupakan pihak yang berhak lalu membenarkannya memasuki sistem. Walaupun dalam peruntukan itu sendiri tidak dinyatakan dengan jelas syarat perdayaan, tetapi perkataan *barang siapa membuat surat atau sebahagian surat... atau dengan niat hendak melakukan tipuan atau supaya tipuan boleh dilakukan, adalah melakukan pemalsuan*, menunjukkan elemen perdayaan kepada manusia merupakan pra syarat sebelum sesuatu kesalahan tipuan dapat dibuktikan.

Seksyen 425⁷ Kanun Kesiksaan memperuntukan mengenai kesalahan khianat dalam konteks ini ialah kerosakkan kepada data komputer. Antara perkataan yang digunakan dalam peruntukan ini ialah:

...menyebabkan kebinasaan apa-apa harta, atau menyebabkan sesuatu perubahan kepada apa-apa harta...

Persoalan di sini ialah sekiranya seseorang menghantar virus ke dalam komputer orang lain sehingga merosakkan data sama ada hilang atau tidak boleh digunakan lagi, atau pun melakukan apa-apa cara bagi mengubah atau merosakkan data, adakah ini boleh dianggap sebagai khianat bagi maksud seksyen di atas. Permasalahan yang lebih kurang sama dengan pengaplikasian seksyen 375 Kanun Kesiksaan kepada kesalahan mencuri maklumat dalam komputer mungkin timbul.⁸ Ini adalah kerana harta yang dimaksudkan di sini ialah harta alih berbentuk zahir. Sifat ini tidak terdapat pada data dalam komputer kerana ia berbentuk tidak tampak dan tidak boleh alih.⁹ Ini menyukarkan penggunaan seksyen ini kepada permasalahan sedemikian.

⁶ Pemalsuan – barangsiapa membuat suatu surat atau sebahagian surat palsu dengan niat hendak menyebabkan kerosakan atau bencana kepada awam atau kepada seseorang, atau hendak menyokong apa-apa tuntutan atau hak, atau hendak menyebabkan seseorang melepaskan harta atau membuat apa-apa kontrak yang nyata atau disifatkan ada, atau dengan niat hendak melakukan tipuan atau supaya tipuan boleh dilakukan, adalah melakukan pemalsuan.

⁷ Khianat – Barangsiapa, dengan niat hendak menyebabkan, atau dengan mengetahui bahawa ia mungkin menyebabkan, kerugian atau kehilangan salah kepada awam atau kepada seseorang, menyebabkan kebinasaan apa-apa harta, atau menyebabkan sesuatu perubahan kepada apa-apa harta, atau kepada kedudukannya, yang membinasa atau mengurangkan harga atau kegunaannya, atau yang membencanaknya adalah melakukan “khianat”.

⁸ Sila rujuk halaman 2.

⁹ Sila lihat kes *Advocate v. Wilson* [1984] SLT 116, kerosakan kepada stesen kuasa syarikat elektrik berlaku apabila seorang pekerjanya menekan butang kecemasan bagi menghentikan janakuasa elektrik. Diputuskan bahawa perlu ada kerosakan fizikal kepada harta tersebut sebelum sesuatu kesalahan khianat dapat dibuktikan. Sila lihat juga kes *Cox v. Riley* [1986] 83 Cr App R 54 dan *R v. Whitely* [1991] 93 Cr App R 25.

Daripada perbincangan di atas dapat dipastikan bahawa peruntukan-peruntukan berkenaan masih tidak cukup untuk digunakan bagi menyelesaikan masalah jenayah komputer atau siber ini. Oleh yang demikian, penggubalan undang-undang khusus bagi membantu menyelesaikan permasalahan sebegini adalah amat mustahak. Tindakan kerajaan menggubal Akta Jenayah Komputer 1997, merupakan jalan yang paling baik bagi mengatasi masalah yang berlaku.

AKTA JENAYAH KOMPUTER 1997

Perlancaran projek Koridor Raya Multimedia merupakan pembuka ruang kepada penggubalan akta-akta baru untuk tujuan mentadbir aktiviti-aktiviti yang berkaitan. Serentak dengan pelancarannya, empat akta¹⁰ telah diumumkan sebagai Akta Undang-undang Siber termasuklah Akta Jenayah Komputer 1997. Akta Jenayah Komputer 1997 cuma mengandungi 12 peruntukan dengan 6 peruntukan mengenai kesalahan yang boleh disabitkan di bawah akta ini. Akta ini mula berkuatkuasa pada 1 Jun 2000.

Akta Jenayah Komputer 1997 ini menggariskan beberapa bentuk kesalahan yang boleh disabitkan di bawah peruntukan akta ini. Elemen-elemen yang merupakan prasyarat bagi pensabitan kesalahan adalah bersesuaian dengan sifat jenayah komputer itu sendiri. Dengan adanya akta sebegini, dapat sedikit sebanyak menyelesaikan masalah jenayah komputer atau siber. Oleh kerana peruntukannya sememangnya digubal khusus bagi menyelesaikan masalah jenayah komputer, maka masalah seperti pengaplikasian elemen-elemen yang sukar dipenuhi yang terdapat dalam Kanun Kesiksaan kepada jenayah komputer tidak timbul lagi. Walaubagaimanapun seperti undang-undang yang lain, Akta Jenayah Komputer 1987 juga tidak lari daripada kelemahan-kelemahan tertentu yang seharusnya ditangani segera.

KESALAHAN-KESALAHAN DI BAWAH AKTA JENAYAH KOMPUTER 1997

Terdapat tiga kesalahan utama yang diperuntukan oleh akta dalam menangani masalah jenayah komputer ini. Pertama, kesalahan capaian tanpa kuasa kepada bahan-bahan komputer.¹¹ Kedua, capaian tanpa kuasa dengan niat untuk melakukan atau memudahkan berlakunya kesalahan lanjut,¹² dan ketiga, kesalahan pengubahsuaian tanpa kuasa kandungan mana-mana komputer.¹³

¹⁰ Akta-akta berkenaan ialah Akta Tandatangan Digital 1997, Akta Teleperubatan 1997, Akta Jenayah Komputer 1997 dan Akta Hakcipta 1987 (Pindaan 1997).

¹¹ Seksyen 3 Akta Jenayah Komputer 1997.

¹² Ibid, seksyen 4.

¹³ Ibid, seksyen 5.

KESALAHAN CAPAIAN TANPA KUASA KEPADA
BAHAN-BAHAN KOMPUTER¹⁴

Bagi kesalahan capaian tanpa kuasa kepada bahan-bahan komputer, seksyen ini mengkehendaki tiga elemen dipenuhi, iaitu pertama, dia menyebabkan suatu komputer melaksanakan apa-apa fungsi dengan niat untuk mendapat capaian kepada mana-mana atur cara atau data yang disimpan dalam mana-mana komputer.¹⁵ Bagi elemen pertama ini, sebelum seseorang penceroboh atau penjenayah itu boleh disabitkan kesalahan, perlu dibuktikan dahulu beliau telah menjalankan fungsi komputer tersebut sama ada dalam bentuk mengawal komputer, melakukan penghapusan data, penyimpanan dan dapatan semula data, mahupun berkomunikasi secara terus atau melalui telekomunikasi dengan komputer¹⁶ si mangsa. Perbuatan capaian kepada mana-mana atur cara atau data yang disimpan dalam komputer termasuk perbuatan mengubah atau memadam atur cara atau data, menyalin atau mengalihkannya ke mana-mana bahantara storan, menggunakannya atau menyebabkan ia di *output* daripada komputer.¹⁷

Kedua, capaian yang dilakukan itu adalah tanpa kuasa. Menurut Akta¹⁸ seseorang itu melakukan capaian tanpa kuasa dia sendirinya tidak berhak untuk mengawal capaian dalam bentuk yang berkenaan kepada atur cara atau data itu; dan dia tidak mempunyai keizinan atau melebihi apa-apa hak atau kebenaran untuk mencapai olehnya dalam bentuk yang berkenaan kepada atur cara atau data itu daripada mana-mana orang yang berhak.¹⁹ Ini bermakna kesalahan ini boleh berlaku sekiranya orang yang melakukan capaian kepada komputer tertentu sememang pada asalnya tidak mempunyai hak capaian ke atas komputer dan melakukannya tanpa keizinan pemilik komputer tersebut. Bagi seseorang yang pada asalnya berhak seperti seorang kerani bank yang mempunyai kata laluan kepada sistem komputer bank akan melakukan capaian tanpa kuasa jika beliau melakukannya untuk tujuan yang melebihi hak yang diberi kepadanya. Sebagai contoh, kerani bank diberi hak memindahkan wang pelanggan daripada akaunnya kepada akaun yang lain dengan izin pelanggan, tetapi perlakuan sebegini akan

¹⁴ Ibid, seksyen 3.

¹⁵ Ibid, seksyen 3 (1) (a).

¹⁶ Ibid, seksyen 2, makna "fungsi".

¹⁷ Ibid, seksyen 2. Ibid.

¹⁸ Ibid, seksyen 2(5).

¹⁹ Sila lihat *kes DPP v. Bignell* [1998] 1 Cr App R. Walaubagaimana pun keputusan kes ini agak berbeza dengan definisi s.2(5) Akta Jenayah Komputer 1997 yang mana ia hanya menghadkan makna capaian tanpa kuasa kepada orang tersebut tidak berhak untuk mengawal capaian dan tidak mempunyai keizinan daripada orang yang berhak. Oleh yang demikian, dalam kes ini polis mempunyai kuasa mencapai kepada sistem komputer Jabatan Polis, maka si tertuduh tidak dianggap sebagai melakukan kesalahan capaian tanpa kuasa, walaupun capaian dilakukan bukan dalam hal ehwal pekerjaan tetapi kerana tujuan peribadi.

menjadi capaian tanpa kuasa sekiranya ia dilakukan tanpa arahan pelanggan tersebut.

Elemen ketiga, ialah dia tahu semasa dia menyebabkan komputer itu melaksanakan fungsi itu, demikian berlakunya. Ini menunjukkan elemen pengetahuan di pihak penceroboh adalah penting. Kesalahan seksyen ini hanya boleh disabitkan jika penceroboh mengetahui perbuatan capaian yang beliau lakukan adalah tanpa kebenaran atau tanpa kuasa. Bagi tujuan pembuktian bahawa perbuatan penceroboh itu merupakan kesalahan capaian tanpa kuasa, satu notis secara tidak langsung atau langsung boleh diberi, sebagai contoh, bagi pengusaha laman web berbayar boleh mensyaratkan bayaran perlu dibuat kepadanya sebagai balasan kata laluan akan diberikan bagi tujuan capaian ke laman web tersebut. Bagi sesiapa yang memasuki laman web itu tanpa membayar yuran langganan atau tanpa menggunakan kata laluan yang sah menunjukkan bahawa penceroboh itu berpengetahuan perbuatan beliau itu merupakan kesalahan capaian tanpa kuasa.

Penceroboh yang melakukan kesalahan di bawah seksyen ini apabila disabitkan boleh didenda tidak melebihi lima puluh ribu ringgit atau dipenjarakan selama tempoh tidak melebihi lima tahun atau kedua-duanya.²⁰

CAPAIAN TANPA KUASA DENGAN NIAT UNTUK MELAKUKAN ATAU MEMUDAHKAN BERLAKUNYA KESALAHAN LANJUT²¹

Kesalahan ini boleh dibahagikan kepada dua kategori. Bagi kesalahan kategori pertama, seseorang itu melakukan kesalahan sekiranya beliau melakukan capaian tanpa kuasa²² dengan niat melakukan suatu kesalahan yang melibatkan fraud²³ atau kecurangan²⁴ atau yang menyebabkan kecederaan²⁵ sebagaimana yang ditakrifkan dalam Kanun Keseksaan. Sebagai contoh ialah, seseorang memasuki sistem komputer orang lain tanpa izin²⁶ lalu memuat turun maklumat atau data

²⁰ Ibid, seksyen 3(3).

²¹ Ibid, seksyen 4.

²² Ibid, kesalahan di bawah seksyen 3(1).

²³ seksyen 25 Kanun Keseksaan mentakrifkan 'dengan tipuan' sebagai seseorang adalah dikatakan melakukan sesuatu perkara dengan tipuan jika ia melakukan perkara itu dengan niat hendak menipu, tetapi tidak dengan niat yang lain.

²⁴ seksyen 24 Kanun Keseksaan mentakrifkan 'dengan curang' sebagai barang siapa melakukan sesuatu perkara dengan niat hendak menyebabkan kerdapan salah kepada seseorang, atau kehilangan salah kepada seseorang yang lain adalah dikata melakukan perkara itu 'dengan curang'.

²⁵ Kanun keseksaan tidak mentakrifkan kecederaan, walaubagaimana pun 'bencana' merupakan takrifan yang paling hampir dan sesuai bagi maksud seksyen 4(1) Akta Jenayah Komputer 1997 iaitu apa-apa jua kerosakan yang disebabkan dengan menyalahi undang-undang kepada tubuh, akal fikiran, nama baik atau harta seseorang.

²⁶ Ini merupakan kesalahan seksyen 3 iaitu capaian tanpa kuasa.

ke dalam cakera keras atau disket beliau. Perbuatan memuat turun maklumat ini boleh dianggap sebagai perbuatan dengan curang kerana telah menyebabkan kedapatan salah²⁷ kepada si penceroboh iaitu memiliki maklumat atau data yang mana beliau tidak berhak. Kesalahan kategori kedua pula, beliau memudahkan berlakunya suatu kesalahan itu²⁸ sama ada olehnya sendiri atau oleh mana-mana orang lain. Kesalahan jenis ini sebenarnya menjadikan kesalahan yang pada asalnya cuma kesalahan persubahatan menjadi kesalahan utama yang diperuntukkan dalam seksyen 4. Bagi menjelaskan keadaan contoh berikut seharusnya dilihat, Ali memasuki ke dalam sistem komputer Jabatan Imigresen tanpa kebenaran. Tujuan beliau memasuki sistem tersebut adalah untuk memuat turun maklumat tertentu. Walaubagaimanapun, perbuatan memuat turun itu dilakukan oleh sahabatnya, Ahmad, sepatutnya dalam keadaan sebegini Ali cuma boleh disabitkan bagi kesalahan seksyen 3 iaitu capaian tanpa kuasa, namun begitu, peruntukan seksyen 4 meletakkan Ali sama-sama boleh disabitkan kesalahan seksyen 4 dengan Ali kerana seksyen itu memperuntukkan:

“...memudahkan berlakunya suatu kesalahan itu sama ada olehnya sendiri atau oleh mana-mana orang lain”.

Seksyen ini juga menjelaskan bahawa kesalahan lanjut yang diniatkan untuk dilakukan oleh penceroboh boleh dilakukan pada masa capaian tanpa kuasa itu dibuat atau pada bila-bila masa kemudiannya.²⁹ Ini bermakna berbalik kepada ilustrasi di atas, jika selepas pencerobohan dilakukan oleh Ali ke atas sistem komputer Jabatan Imigresen, Ali tidak terus melakukan perbuatan memuat turun tetapi perbuatan itu dilakukan beberapa jam selepasnya, kesalahan seksyen 4 ini masih dianggap berlaku selagi rantaian kesalahan pertama iaitu capaian tanpa kuasa dan kesalahan kedua iaitu memuat turun masih tidak putus.³⁰

²⁷ seksyen 23 Kanun Kesiksaan mentakrifkan kedapatan salah sebagai kedapatan harta dengan jalan yang menyalahi undang-undang yang orang yang mendapatnya itu tidak berhak di sisi undang-undang.

²⁸ Kesalahan frod, menyebabkan kecurangan atau menyebabkan kecederaan/bencana seperti yang ditakrifkan oleh Kanun Kesiksaan.

²⁹ Seksyen 4(2) Akta Jenayah Komputer 1997 memperuntukkan “*Bagi maksud seksyen ini, adalah tak material sama ada kesalahan yang seksyen ini terpakai dilakukan pada masa yang sama apabila capaian tanpa kuasa itu didapati atau pada bila-bila masa hadapan.*”

³⁰ Dalam kes *R v. Thompson* [1984] 3 ALL ER 565, ilustrasi keadaan seksyen 4(2) boleh dilihat dengan lebih jelas, di mana Siterterdudh iaitu seorang pengaturcara bebas telah diminta untuk memprogramkan system komputer di Kuwaiti Bank, semasa melakukan tugas beliau, siterterdudh telah juga mengarahkan program tersebut memindahkan sejumlah wang daripada akaun pelanggan bank tersebut ke dalam akaun beliau. Perbuatan pemindahan wang itu tidak dilakukan pada masa yang sama ketika arahan dibuat. Walaupun ada jarak waktu, iaitu program komputer memindahkan wang, semasa siterterdudh dalam perjalanan pulang ke England. Tetapi siterterdudh boleh didapati bersalah jika peruntukan seksyen 4(2) digunakan. Walau bagaimanapun, kes ini tidak diputuskan menurut Computer Misuse Act 1990, kerana ia berlaku awal sebelum akta tersebut digubal.

Penceroboh yang melakukan kesalahan seksyen 4 ini apabila disabitkan boleh didenda tidak melebihi satu ratus lima puluh ribu ringgit atau dipenjarakan selama tempoh tidak melebihi sepuluh tahun atau kedua-duanya.³¹

KESALAHAN PENGUBAHSUAIAN TANPA KUASA KANDUNGAN MANA-MANA KOMPUTER³²

Kesalahan seksyen ini agak berbeza dengan kesalahan-kesalahan yang dibincangkan sebelum ini kerana ia tidak bergantung kepada kesalahan capaian tanpa kuasa. Ini bermakna walaupun pengubahsuaian data dibuat oleh orang yang mempunyai hak ke atas penggunaan sistem komputer tersebut asalkan ia melakukan perbuatan pemindaan tanpa kuasa, dia masih boleh disabitkan kesalahan di bawah seksyen ini. Kesalahan seksyen ini boleh berlaku apabila seseorang melakukan apa-apa perbuatan yang dia tahu akan menyebabkan pengubahsuaian tanpa kuasa akan kandungan mana-mana komputer.

Persoalan yang timbul di sini ialah, apakah yang dimaksudkan dengan pengubahsuaian dan pengubahsuaian tanpa kuasa? Menurut seksyen 2(7), suatu pengubahsuaian kandungan mana-mana komputer berlaku jika, dengan pengendalian apa-apa fungsi komputer yang berkenaan atau mana-mana komputer yang lain apa-apa atur cara atau data yang disimpan dalam komputer berkenaan diubah atau dipadamkan, apa-apa atur cara atau data dimasukkan atau ditambahkan kepada kandungannya, apa-apa kejadian yang berlaku yang mencacatkan pengendalian normal mana-mana komputer atau apa-apa perbuatan yang menyumbang kepada berlakunya suatu pengubahsuaian hendaklah disifatkan sebagai melakukannya.

Daripada definisi yang diberikan didapati kesalahan seksyen ini agak luas, sebagai contoh ini termasuklah perbuatan memadam atau menghapuskan data dalam komputer, memasukkan data baru, menghantar virus tidak kira sama ada virus itu aktif atau pasif, menghantar emel bagi tujuan menyesakkan peti emel sehingga menyebabkan sistem komputer sukar berfungsi dan apa-apa perbuatan lain yang boleh menyebabkan pengubahsuaian. Pengubahsuaian tanpa kuasa pula merujuk kepada perbuatan pengubahsuaian yang dilakukan oleh orang yang tidak berhak untuk menentukan sama ada pengubahsuaian itu patut dibuat dan beliau juga tidak mendapat keizinan ke atas pengubahsuaian itu daripada mana-mana orang yang berhak.³³ Sebagai contoh, Sally meminjam komputer kawannya, Alina, beliau telah meminda data atau maklumat dalam cakera keras komputer tanpa izin Alina. Sally hanya diberi izin untuk menggunakan komputer tersebut tetapi tidak berhak meminda data di dalamnya.

³¹ Seksyen 4(3) Akta Jenayah Komputer 1997.

³² Ibid, seksyen 5.

³³ Ibid, seksyen 2(8).

KOMUNIKASI SALAH³⁴

Kesalahan di bawah peruntukan ini boleh berlaku apabila seseorang yang dipertanggungjawabkan dengan satu kata laluan³⁵ bagi memasuki sistem komputer atau sesuatu laman web menyerahkan kata laluan kepada orang yang tidak diberi kuasa untuk menerima dan menggunakan kata laluan tersebut. Sebagai contoh, seorang pekerja yang mempunyai kata laluan bagi memasuki sistem komputer pejabatnya tidak boleh memberikan kata laluan tersebut pada orang lain kecuali pekerja dalam syarikat yang sama yang diberi kuasa oleh majikan untuk mengguna pakai kata laluan tersebut. Situasi yang sama juga terpakai kepada pelanggan web berbayar, misalnya, seorang pelanggan laman web berbayar Lexis- Nexis tidak boleh menyerahkan kata laluan bagi memasuki laman web tersebut kepada orang lain tanpa izin pemilik laman web Lexis-Nexis. Sekiranya ini dilakukan, pelanggan tersebut boleh didakwa di bawah seksyen 6 ini.

PERSUBAHATAN DAN PERCUBAAN³⁶

Kesalahan persubahatan dan percubaan bagi melakukan kesalahan-kesalahan di dalam Akta Jenayah Komputer 1997 ini ada dinyatakan dalam seksyen 7(1) akta tersebut. Peruntukan seksyen ini menyatakan pesalah apabila disabitkan boleh dikenakan hukuman yang diperuntukan bagi kesalahan itu. Definisi persubahatan³⁷ dan percubaan³⁸ perlu dirujuk kepada Kanun Kesiksaan, memandangkan akta ini tidak memberi apa-apa definisi berkaitan dengannya. Biasanya bagi kesalahan jenayah tradisional perlakuan persediaan tidak dianggap sebagai satu kesalahan jenayah, walaupun bagaimanapun ini berbeza dengan peruntukan dalam seksyen ini yang menyatakan seseorang yang melakukan apa-apa perbuatan persediaan adalah melakukan kesalahan³⁹

³⁴ Ibid, seksyen 6.

³⁵ Kata laluan ini termasuk apa-apa nombor, kod, kata laluan atau cara capaian lain kepada suatu komputer.

³⁶ Seksyen 7, Akta Jenayah Komputer 1997.

³⁷ Seksyen 107 Kanun Kesiksaan menyatakan seseorang adalah bersubahat melakukan sesuatu perkara jika ia- pertama, menghasut mana-mana orang supaya melakukan perkara itu; atau kedua, Mengambil bahagian bersama dengan seseorang atau beberapa orang lain dalam apa-apa pakat jahat bagi melakukan perkara itu, jika suatu perbuatan atau suatu ketinggalan yang menyalahi undang-undang berlaku pada menurut pakat jahat itu, dan dengan tujuan hendak melakukan perkara itu; atau, ketiga, dengan sengaja membantu melakukan perkara itu dengan apa-apa perbuatan atau apa-apa ketinggalan yang menyalahi undang-undang.

³⁸ Seksyen 511 Kanun Kesiksaan.

³⁹ Hukuman bagi kesalahan persediaan sekiranya pesalah disabitkan adalah seperti hukuman asal bagi kesalahan dalam Akta Jenayah Komputer 1997, dengan syarat apa-apa tempoh pemenjaraan yang dikenakan tidak melebihi satu per dua tempoh maksimum yang diperuntukkan bagi kesalahan itu.

di bawah akta ini. Situasi ini mungkin boleh diperjelaskan dengan situasi yang berlaku dalam kes *R v. Thompson*.⁴⁰ Dalam kes ini Thompson telah diberi tugas oleh sebuah bank di Kuwait bagi membangunkan sistem komputer di bank tersebut. Di samping melaksanakan tugas yang diberi, Thompson telah merancang untuk melakukan penipuan terhadap bank tersebut. Beliau telah mengarahkan sistem komputer agar memindahkan sejumlah wang ke dalam akaun beliau dengan bank tersebut. Untuk mengelakkan daripada dikesan, Thompson mengarahkan sistem melakukan kesalahan tersebut semasa beliau dalam perjalanan pulang ke England. Memandangkan kes ini berlaku sebelum Computer Misuse Act 1990 (United Kingdom) digubal dan berkuatkuasa, maka ia diselesaikan dengan merujuk kepada undang-undang tradisional pada waktu itu. Sekiranya kes begini berlaku di Malaysia pada waktu ini, pesalah telah melakukan kesalahan di bawah seksyen 7(2) Akta Jenayah Komputer 1997, semasa beliau mengarahkan sistem komputer memindahkan wang pelanggan bank ke dalam akaunnya, walaupun perlakuan itu belum lagi berlaku.⁴¹

ANGGAPAN KESALAHAN⁴²

Menurut peruntukan ini, seseorang yang memiliki di bawah jagaannya atur cara, data atau maklumat lain yang mana beliau tiada kuasa untuk memilikinya adalah dikatakan telah melakukan kesalahan capaian tanpa kuasa. Kesalahan ini lebih bersifat tanggungan keras, kerana seseorang akan dianggap bersalah melainkan jika dibuktikan sebaliknya. Peruntukan ini sebenarnya akan memberi beban yang besar kepada pemilik kafe siber, sebagai contoh, kerana sekiranya terdapat maklumat yang disimpan dalam komputer kafe siber itu diperolehi secara tanpa kuasa maka pemilik akan bertanggungjawab kecuali dapat dibuktikan ianya dilakukan oleh orang lain dan sebagainya. Hukuman kesalahan ini adalah sama seperti kesalahan capaian tanpa kuasa dalam seksyen 3 Akta Jenayah Komputer 1997.

BIDANG KUASA⁴³

Akta ini memberikan bidang kuasa yang luas kepada penguatkuasa dan mahkamah di Malaysia. Menurut seksyen 9 ini, peruntukan akta ini terpakai kepada semua orang tidak kira apa kerakyatannya asalkan semasa kesalahan dibuat komputer, program atau data yang terlibat berada di Malaysia atau yang

⁴⁰ [1984] 1 WLR 962.

⁴¹ sekiranya perlakuan memindahkan wang tersebut telah dilakukan maka si penceroboh boleh didakwa di bawah kesalahan seksyen 3, seksyen 4 dan seksyen 5 Akta Jenayah Komputer 1997.

⁴² Seksyen 8, Akta Jenayah Komputer 1997.

⁴³ Ibid, seksyen 9.

boleh disambung kepada atau dihantar kepada atau digunakan dengan suatu komputer di Malaysia.⁴⁴ Ini bermakna akta ini mempunyai kuat kuasa dalam dan di luar Malaysia. Ini merupakan perkara yang agak luar biasa kerana agak mustahil untuk mengenakan apa-apa peruntukan undang-undang Malaysia kepada rakyat negara lain yang tinggal di negaranya sendiri kecuali mendapat kerjasama pihak berkuasa negara tersebut.

JENAYAH KOMPUTER DALAM PERUNDANGAN ISLAM

PENDAHULUAN

Di dalam penulisan kitab-kitab *feqh* klasik Islam terdapat dua istilah yang digunakan untuk merujuk kepada satu perlakuan atau tindakan jenayah iaitu perkataan *jarimah* dan *jinayah*. Secara umumnya pengertian kedua-dua istilah ini merujuk kepada perbuatan jahat yang dilakukan oleh manusia.⁴⁵ Para *fuqaha* Islam lebih suka merujuk perkataan *jinayah* bagi pengertian yang lebih khusus iaitu perbuatan atau perlakuan jahat berkenaan dengan nyawa dan tubuh badan sahaja. Manakala perkataan *jarimah* lebih dikhususkan kepada kesalahan harta benda. Namun begitu, dalam penggunaan bahasa Melayu, perkataan jenayah sering kali dirujuk bagi mengaitkan sesuatu perlakuan buruk atau jahat seseorang.

Perundangan Islam atau *syariah* adalah perundangan wahyu (*revealed law*) yang bersumberkan al-Quran dan al-Sunnah. Ada bahagian-bahagian perundangan di dalam al-Quran dan al-Sunnah diperuntukkan dengan terperinci dan ada yang ringkas serta umum yang memerlukan huraian dan tafsiran serta *ijtihad* ahli perundangan itu sendiri. Secara umumnya, jenayah ialah melakukan perbuatan yang ditegah atau meninggalkan perkara-perkara yang diperintahkan untuk melakukan oleh hukum syarak yang dikenakan hukuman *hudud*, *qisas* dan *takzir*. Ia meliputi setiap kegiatan manusia dalam hubungannya sesama manusia (*hablum min al-nas*) dan yang menyentuh pelanggaran perintah Allah (*hablum min Allah*) yang berhubung dengan hak Allah seperti meninggalkan sembahyang atau gabungan kedua-dua hak iaitu hak sesama manusia dan hak Allah sekaligus.

Pada keseluruhannya para ulamak *fiqh* telah membahagikan pelbagai tindakan jenayah Islam itu kepada tiga kelompok besar iaitu jenayah *Qisas*, jenayah *Hudud* dan jenayah *Takzir*.⁴⁶ Kesalahan dan hukuman *dinaskan* dalam al-Quran dan al-Sunnah yang telah ditentukan sebagai *qisas* dan *hudud* yang

⁴⁴ Ibid, seksyen 9(2).

⁴⁵ Anwarullah, *The criminal law of Islam*, Penerbitan A.S Noordeen, Kuala Lumpur, 1997, hlm. 1-2.

⁴⁶ Majid Abu Rukhaiah, *al-Wajiz fi ahkam al-hudud wa al-qisas*, Maktabah al-Aqsa, Jordan, 2001, hlm. 14-15.

mana hakim tidak boleh mengubah hukuman tersebut jika sesuatu kesalahan itu telah disabitkan. Berlainan pula dengan kesalahan *takzir* yang mana hukumannya tidak *dinaskan* secara terperinci, pemerintah boleh menentukan jenis-jenis kesalahan dengan kadar hukuman dan para hakim mempunyai pilihan untuk menjatuhkan hukuman sebagaimana yang telah diperundangkan terhadap sesuatu kesalahan itu.⁴⁷

Bagaimanapun, terdapat juga sumber-sumber lain untuk merealisasikan *fiqh* yang berubah mengikut keadaan dan suasana.⁴⁸ Antara sumber lain ialah akal, adat kebiasaan, kepentingan atau *maslahah* serta banyak lagi sumber yang lain yang berbentuk *zanni*. Kesemua sumber ini perlu difahami, memerlukan penelitian dan pengkajian yang mendalam. Di kalangan para ilmuan Islam, proses pengkajian dan penelitian yang mendalam disebut sebagai *ijtihad*.⁴⁹ Persoalan *ijtihad* ini terhad kepada masalah-masalah yang tiada *nas syara'* mengenainya dan *nas-nas zanni* dari aspek sabitnya atau *dilallahnya* sahaja bukannya *nas-nas* yang telah *qati'ie* sepertimana yang telah *dinaskan* di dalam al-Quran dan al-Sunah.⁵⁰ Ini termasuklah persoalan-persoalan semasa seperti jenayah korporat, jenayah komputer, jenayah siber dan sebagainya yang banyak terdapat dalam era globalisasi sekarang ini yang memerlukan penelitian yang mendalam oleh para ulama masa kini.

HUBUNGAN AKTA JENAYAH KOMPUTER DALAM PERUNDANGAN ISLAM

Terdapat lima matlamat syariah (*maqasid al-syariyyah*) diperundangkan hukuman *hudud* dan *qisas* iaitu bagi tujuan untuk menjaga agama, menjaga nyawa, menjaga akal, menjaga keturunan dan menjaga harta manusia sejagat. Diperundangkan hukuman *qisas* bagi kesalahan membunuh dan mencederakan bagi tujuan menjaga nyawa dan tubuh badan daripada dicerobohi oleh manusia lain, hukuman *hadd* zina bagi penzina bertujuan memelihara keturunan dari dicemari kerana ketidak tentuan nasab manusia, hukuman *hadd* sebat ke atas peminum arak bagi tujuan menjaga akal daripada dirosakkan oleh manusia, hukuman *hadd* curi dan rompak bagi kesalahan mencuri untuk menjaga dan mengawal harta benda manusia dan *dinaskan hadd* murtad bagi tujuan menjaga kesucian agama Islam daripada dicemari oleh umat Islam itu sendiri.

⁴⁷ Hashim Mehat, *Malaysian law and Islamic law on sentencing*, ILBS, Kuala Lumpur, 1991, hlm. 257.

⁴⁸ Paizah Hj. Ismail & Ridzwan Ahmad (penyt.), *Fiqh Malaysia, ke arah pembinaan fiqh tempatan yang terkini*, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 2000, hlm. 205.

⁴⁹ Yusuf al-Qaradzawi, *al-Ijtihad fi al-Syariah*, Darul Qalam, Kuwait, 1989, hlm. 49.

⁵⁰ Mohd Saleh Hj. Ahmad, *Pengantar syari'at Islam*, Pustaka Haji Abdul Majid, Kuala Lumpur, 1999, hlm. 175.

Kesalahan mencuri yang dikenakan hukuman potong tangan telah dinaskan oleh Allah berdasarkan ayat di dalam al-Quran yang berbunyi:⁵¹

Dan orang lelaki yang mencuri dan orang perempuan yang mencuri maka (hukumnya) potonglah tangan mereka sebagai satu balasan dengan sebab apa yang mereka telah usahakan, (juga sebagai) satu hukuman pencegah daripada Allah.

Jenayah mencuri secara tradisionalnya adalah mengambil barang orang lain dengan cara bersembunyi-sembunyi tetapi kini kaedah mencuri adalah lebih canggih lagi dengan menggunakan komputer sebagai alat/mediumnya. Mencuri di dalam komputer lazimnya tidak menggerakkan harta asal iaitu komputer tetapi mencuri maklumat yang ada di dalam komputer dengan memasukkan maklumat itu ke dalam miliknya tanpa kebenaran pihak yang memiliki maklumat tersebut. Terdapat beberapa peruntukan di dalam Akta Jenayah Komputer 1997 Malaysia yang mempunyai hubungan kait dengan undang-undang jenayah Islam terutamanya yang melibat jenayah mencuri yang merupakan salah satu kesalahan *hudud* dalam perundangan Islam. Namun begitu, persoalan utama ialah adakah jenayah mencuri di dalam Akta Jenayah Komputer 1997 ini boleh disamakan dengan kesalahan mencuri di dalam jenayah *hudud* Islam. Adakah hukuman (*uqubah*) mencuri di dalam Akta Jenayah Komputer 1997 boleh disamakan *uqubah* jenayah *sariqah* (mencuri) di dalam perundangan Islam seperti mana yang telah dinaskan di dalam al-Quran dan al-Sunnah?

Para ulama Islam telah memberikan pelbagai definisi mencuri dalam kitab-kitab *fiqh* Islam. Menurut Kasaniy perbuatan mencuri itu ialah mengambil harta orang lain secara bersembunyi-sembunyi iaitu mengambil harta orang lain tanpa pengetahuan dan kerelaannya.⁵² Mazhab Maliki mentakrifkan *sariqah* ialah seorang *mukallaf* yang mengambil harta yang cukup *nisab* atau lebih daripada harta yang diharamkan kepadanya tanpa ada *syubhah* milik secara sembunyi-sembunyi dengan mengeluarkan barang tersebut dari *hirz* (kawalan) tuan punya barang tanpa keizinan daripadanya.⁵³ Para ulama menyimpulkan beberapa definisi mencuri di dalam undang-undang Islam sebagai mengambil harta orang lain secara diam-diam. Daripada definisi di atas dapat dibuat kesimpulan bahawa jenayah mencuri di dalam undang-undang Islam terdapat empat elemen yang utama iaitu :

1. Mengambil harta secara bersembunyi-sembunyi.
2. Perkara yang diambil (dicuri) itu ialah harta.

⁵¹ Ayat 38, surah al-Maidah.

⁵² Kasaniy, *Bada'i Sana'I*, al-Jamliyyah, Qahirah, Jilid vii, 1328H, hlm. 65.

⁵³ Majid Abu Rukhah, *al-wajiz fi ahkam al-hudud wa al-qisas*, Maktabah al-Aqsa, Jordan, 2001, hlm. 115.

3. Harta tersebut dimiliki oleh orang lain.
4. Niat jenayah.⁵⁴

Jenayah mencuri boleh berlaku apabila seseorang mengambil harta benda orang lain secara diam-diam. Ini bermakna perbuatan mengambil harta orang lain tanpa diketahui oleh tuannya dan tanpa kerelaannya seperti seseorang mengambil sesuatu harta di rumah semasa ketiadaan tuan rumah. Pengambilan harta benda yang dianggap sebagai tindakan mencuri dikehendaki berlaku dalam bentuk yang sempurna. Kesempurnaan tindakan itu tidak mungkin berlaku kecuali jika pencuri mengeluarkan harta benda yang dicuri dari tempat simpanannya yang khas dan serentak dengan itu memasukkan ke dalam milik peribadinya. Perbuatan mengeluarkan barang berkenaan dari milik tuannya dianggap berlaku apabila selesai sesuatu perbuatan mengeluarkan barang itu dari tempat simpanan. Perbuatan ini kadangkala berlaku juga apabila barang yang dicuri dianggap telah dikeluarkan daripada milik tuannya meskipun barang tersebut masih ditempatkan simpanan.⁵⁵ Hal ini boleh berlaku apabila sesuatu data itu dikeluarkan atau disalin tanpa mengubah data-data yang asal dalam komputer dengan tidak merosakkan komputer tersebut.

Elemen niat curang ini terdapat juga di dalam undang-undang jenayah Islam iaitu *qasdul jinaiy* atau niat jenayah. Niat jenayah di dalam jenayah mencuri di dalam undang-undang jenayah Islam ialah niat memiliki secara yang tidak sah harta orang lain. Selain itu, seseorang yang mencuri tahu bahawa barang yang diambilnya adalah haram untuk dia miliki dan pengambilan barang tersebut dengan tujuan untuk memilikinya tanpa kerelaan dan persetujuan tuan yang memiliki barang tersebut.⁵⁶ Niat penjenayah terhadap perbuatan mencuri dilihat daripada perbuatan itu salah atau tidak. Contohnya seseorang yang mencuri harta orang yang berhutang dengannya tidak sampai kepada *nisab* potong tangan maka kesalahan mencuri tersebut tidak boleh dikenakan hukuman potong tangan tetapi terjumlah kepada kesalahan *takzir*. Begitu juga seorang mencuri harta ahli warisnya seperti bapa mencuri harta anak atau mencuri harta yang haram dimiliki di dalam Islam seperti mencuri babi⁵⁷, arak, anjing atau sebagainya. Mencuri harta tersebut tidak boleh dipotong tangan tetapi dikenakan hukuman *takzir*.⁵⁸ Jika pencuri tersebut mengambil atau memusnahkan barang tersebut di tempat barang yang diambil, seperti memusnahkan data maka ia

⁵⁴ Abdul Kadir Audah, *al-Tashri' al-Jinaiy al-Islamiy*, Maktabah Muassah, Beirut, Jilid 2, 1964, hlm. 518.

⁵⁵ Ibn. Qudamah, Abu Abdullah, *al-Mughni*, Maktabah al-Qahirah, Mesir, Jilid 9, 630, hlm. 118.

⁵⁶ Abdul Qadir Audah, *al-Tasyri' al-jina'i al-Islami*, Maktabah Muassah, Beirut, jilid 2, 1968, hlm. 608.

⁵⁷ Shirazi, *Muhazzab*, Qahirah, al-Halabi, Qahirah, Jilid 11, t.th., hlm. 69.

⁵⁸ Ibn Qudamah, *al-Mughni*, Jilid IX, hlm. 132.

tidak dianggap kesalahan mencuri tetapi hanya dianggap pemusnah yang dikenakan hukuman *takzir*.⁵⁹

Islam juga mensyaratkan barang yang dicuri itu dianggap harta. Kaedah umum yang digunakan ialah sebarang harta yang dijual beli maka boleh dianggap berlaku jenayah curi tetapi dengan syarat-syarat tertentu. Syarat pertama pada harta itu mestilah boleh dipindahkan iaitu mengambil harta tersebut. Maksud mengambil ialah dengan mengeluarkan harta yang dicuri dari *hiyaz* (milik dan pengawasan) mangsa dan memasukkan ke dalam *hiyaz* pencuri. Benda yang tidak berjisim yang boleh dimiliki atau dikawal (*ihiyaz*) secara mengerakkan atau menggunakan alat, seperti suara di dalam pita rakaman dan sebagainya adalah dianggap perkara-perkara yang boleh berlaku jenayah curi juga.

Syarat kedua mengenai harta ialah mestilah harta itu bernilai di sisi undang-undang Islam. Jika harta-harta itu tidak bernilai di sisi undang-undang Islam seperti mencuri anjing, babi atau arak maka hukuman potong tangan tidak boleh dikenakan tetapi dilaksanakan hukuman *takzir*. Syarat ketiga, harta tersebut mestilah berada pada tempat simpanannya yang sesuai (*hirz mithlih*) ketika harta tersebut dicuri. Ciri ini membezakan jenayah mencuri antara undang-undang Islam dengan Kanun Keseksaan mengenai harta yang dicuri itu. Kanun Keseksaan tidak mensyaratkan harta yang dicuri itu berada di tempat simpanannya yang sesuai atau tertentu, walaupun Kanun Keseksaan itu memerlukan harta itu dimiliki oleh orang tersebut. Ini bermakna sifat *hirz* akan terbatal jika sesuatu tempat itu tidak dijaga dengan baiknya atau membenarkan seseorang memasuki bangunan atau tempat tersebut. Dalam jenayah komputer jika komputer tersebut tidak dijaga dengan baik atau sesuatu maklumat tersebut senang diakses melalui talian internet dari komputer lain misalnya, maka sesuatu komputer itu tidak dianggap sebagai *hirz* lagi dan mereka yang mencuri atau memusnahkan maklumat berharga tidak boleh dikenakan hukuman potong tangan tetapi dikenakan hukuman *takzir*.

Syarat harta yang dicuri mestilah harta yang mencukupi kadar *nisab* untuk dipotong tangan. Undang-undang Islam menetapkan kadar yang minima yang tertentu yang membolehkan seseorang pencuri itu dipotong tangannya. Antara hadis yang menunjukkan kadar nisab yang minima ialah hadis yang berbunyi:

Tidak dipotong tangan pencuri (yang mencuri harta) melainkan pada 1/4 dinar ke atas.

Oleh kerana undang-undang Islam berkenaan dengan mencuri mensyaratkan *hirz* maka menyalahgunakan harta secara jenayah adalah termasuk juga dalam kesalahan mencuri dalam undang-undang jenayah Islam tetapi tidak sampai dikenakan hukuman *hudud*. Sebagai contohnya apabila

⁵⁹ Mat Saad Abd. Rahman, *Undang-undang jenayah Islam, jenayah hudud*, Shah Alam, Hizbi, 1993, hlm. 163.

seseorang masuk ke dalam sebuah tempat, mengambil dan merosakkan barang-barang di dalamnya, maka ia dinamakan *itlaf* (*damaging*) yang hanya dikenakan hukuman *takzir*.

Oleh itu jenayah curi yang dikenakan balasan *takzir* boleh berlaku apabila jenayah mencuri yang dihukum *had* tidak dapat dilaksanakan kerana adanya *syubhah* dari segi syarat-syarat yang dinyatakan di atas⁶⁰ terutamanya yang melibatkan komputer yang senang diakses oleh orang lain yang mana pemiliknya sendiri tidak berhati-hati dengan maklumat yang disimpan di dalam komputer tersebut.

HARTA YANG DICURI DARI JENIS HARTA YANG BOLEH DIALIH

Perbuatan mencuri ialah satu tindakan memindahkan harta seseorang daripada simpanannya kemudian memindahkan hak miliknya kepada hak milik pencuri. Perbuatan mencuri ini boleh juga berlaku pada harta yang asalnya tidak boleh dialihkan seperti rumah dan tanah jika pencuri atau sesiapa saja dapat memecahkan bahagian-bahagian tertentu atau mengeluarkan galian dari dalamnya seperti arang batu atau batu permata. Perbuatan ini walaupun pada asalnya bukan harta yang boleh dialihkan tetapi bertukar menjadi harta yang boleh dialih dengan tindakan yang dilakukan oleh seseorang dan orang yang melakukannya boleh dianggap sebagai pencuri terhadap harta yang boleh dialih jika harta itu bukan miliknya.⁶¹

Disyaratkan harta yang boleh dialihkan dalam bentuk material, sama ada ia dari bahan yang keras seperti besi atau cecair seperti batu atau gas seperti elektrik. Apabila ia dapat dimiliki dan diambil secara diam-diam daripada tempat simpanannya, maka orang yang mencuri dianggap sebagai pencuri dan dikenakan hukuman potong tangan jika sempurna syarat-syarat curian yang lain.

Sebagai kesimpulannya, apa sahaja yang boleh dimiliki oleh seseorang di dalam bentuk material dan ia dapat dialih atau dipindahkan daripada satu tempat ke satu tempat lain, maka ia menjadi satu perbuatan mencuri yang dikenakan hukuman *hadd* potong tangan kepada sesiapa yang mencurinya. Lantaran itu mencuri dengan menggunakan komputer harus menjadi barang curian kerana memiliki dan menguasainya merupakan satu perkara yang mungkin berlaku sekarang ini walaupun ia tidak dapat dilihat dalam bentuk yang material.⁶²

⁶⁰ Ibn Abidin, *Hasyiah Rudd al-Mukhtar*, jilid 3, hlm. 265.

⁶¹ Al-Sheikh Zakaria al-Ansari, *Asna al-Matalib*, jilid 4, hlm. 147.

⁶² Abdul Qadir Audah, *al-Tasyri' al-Jinai al-Islami*, Jilid 2 hlm. 544.

Malahan para ulama Malik, al-Shafie dan Ahmad berpendapat, setiap barang yang boleh dijual beli adalah merupakan harta yang bernilai.⁶³ Jika ditinjau dari sudut ini pemindahan sesuatu maklumat di dalam komputer adalah sesuatu harta yang sangat bernilai pada masa kini dan kemungkinan pertukaran maklumat ini dijual beli hingga mencecah harga jutaan ringgit. Dalam syariat Islam, hukuman *hudud* potong tangan dikenakan asalkan sahaja segala syarat lain yang disebutkan tadi telah dipenuhi. Jika syarat-syarat di atas tidak dapat dipenuhi maka, hukuman potong tangan sebagai hukuman *hudud* ditukarkan kepada hukuman *takzir*⁶⁴ sebagaimana yang telah diterangkan oleh para ulama fiqh. Terdapat satu kes di Pakistan iaitu kes *Muhammad Iqbal v. State*⁶⁵ di mana satu kesalahan mencuri yang dikenakan hukuman *hadd* potong tangan telah dipindahkan kepada hukuman *takzir* kerana kegagalan untuk membuktikan bahawa kecurian tersebut disaksikan oleh dua orang saksi yang melihat tertuduh masuk ke kedai serta melihat barang curi iaitu emas dibawa keluar dari kedai pihak yang mengadu. Kegagalan pihak pendakwa untuk membuktikan kes melampaui keraguan yang munasabah (*beyond any reasonable doubt*) seperti yang dikehendaki oleh Mazhab Hanafi iaitu dua orang saksi lelaki yang melihat barang di bawa keluar, maka hukuman mencuri itu disabitkan dengan hukuman *takzir* sahaja. Satu perkara yang menarik yang dilaporkan berhubung dengan *hirz* ialah dalam kes *Lal Bux v. State*⁶⁶ di mana perayu didapati bersalah mencuri jam dinding di dalam sebuah masjid. Hakim Mahkamah Rayuan Shariah Pakistan telah menerima pendapat mazhab Maliki bahawa masjid adalah tempat kepunyaan seseorang (*hirz*) dan jika mencuri barangan di masjid akan dipotong tangannya jika disabitkan.

Persoalan utama di dalam jenayah komputer ini adakah sesuatu maklumat yang berharga di dalam komputer tersebut telah dijaga dengan rapi atau sebaliknya. Jika sesuatu maklumat tersebut dikawal dengan rapi oleh pemiliknya tetapi berlaku juga kecurian maklumat atau data dari komputernya, maka ini boleh disamakan dengan kaedah mencuri permata dari tanah yang dijaga di mana tanah tersebut tidak digerakkan tetapi diambil batu permata yang bernilai di dalamnya. Tetapi, jika maklumat di dalam komputer tersebut senang diakses atau diperolehi melalui talian internet atau sebagainya, perbuatan mencuri tersebut akan dikenakan hukuman *takzir* sahaja dan bukannya hukuman *hadd* potong tangan.

⁶³ Abd. Al-Khaliq al-Nawawi, *al-Tasyri' al-Jinai*, hlm. 229.

⁶⁴ Omar Ibn Adziz al-Mutrak, *Theft and robbery in Islamic Criminal Law : Textual Foundation* dlm. Tahir Mahmood et al, *Criminal law in Islam and the Muslim World a comparative perspective*, Institute of Objective Studies, New Delhi, 1996, hlm. 179.

⁶⁵ 1982 P. Cr. LJ. 172.

⁶⁶ PLD 1981 FSC 132.

PERBUATAN KHIANAT, PENIPUAN DAN PECAH AMANAH

Kebanyakan kes yang dilaporkan ialah penipuan terhadap komputer yang dilakukan oleh seseorang. Adakah penipuan yang dilakukan oleh seseorang terhadap komputer dianggap sebagai satu bentuk jenayah mencuri dalam undang-undang jenayah Islam atau sebagai satu kesalahan pecah amanah yang dihukum dengan *uqubah takzir*.

Telah dihuraikan bahawa sesuatu elemen jenayah mencuri di dalam undang-undang Islam ialah mengambil sesuatu harta secara senyap, benda yang dicuri tersebut adalah harta, harta tersebut adalah milik orang lain dan mempunyai niat sengaja mencuri.⁶⁷ Manakala setiap elemen mencuri ini mempunyai syarat-syarat yang ketat pula. Oleh itu, sekiranya elemen dan syarat-syarat ini dipenuhi maka ia dianggap telah memenuhi unsur-unsur mencuri dan apabila disabitkan kesalahan hendaklah dihukum potong tangan.

Persoalan mencuri dari komputer atau memanipulasikan data-data komputer supaya sesuatu harta itu akan berpindah kepadanya adalah dianggap sebagai jenayah mencuri dalam undang-undang Islam jika memenuhi setiap elemen dan syarat di dalam undang-undang jenayah Islam. Ini adalah kerana undang-undang jenayah Islam tidak menetapkan sesuatu perkara yang dicuri itu mestilah kepunyaan manusia sahaja tetapi menepati setiap elemen jenayah mencuri seperti mana yang telah dibincangkan. Jika sesuatu barang atau data itu dimusnahkan atau termusnah di tempat kejadian, mengikut kaedah perundangan Islam perbuatan tersebut tidak terjumlah kepada perbuatan mencuri tetapi dianggap sebagai satu kesalahan merosakkan. Oleh itu, perbuatan merosakkan sesuatu data atau menghantar virus kepada komputer orang lain tanpa persetujuan tuan punya komputer tersebut adalah dianggap satu kesalahan merosakkan harta benda tuan punya komputer yang boleh disabitkan dengan kesalahan *takzir* di dalam perundangan Islam.

Namun begitu jika berlaku *syubhah* di dalam memenuhi setiap elemen atau syarat undang-undang jenayah mencuri maka hukuman *hudud* potong tangan akan gugur dan digantikan dengan hukuman *takzir* yang merupakan bidang kuasa pemerintah untuk menggubal sesuatu undang-undang tersebut. Menggugurkan hukuman *hudud* potong tangan dan digantikan dengan hukuman *takzir* adalah bertepatan dengan hadis Rasulullah yang bermaksud :

Tidak akan dipotong tangan bagi orang yang khianat (al-khianat), merampas barang (al-nahbu), dan orang yang mengelapkan harta benda (al-ikhtilas).

⁶⁷ Abdul Halim El-Muhammady, *undang-undang jenayah dalam Islam dan enakmen negeri-negeri*, Penerbit Fakulti Undang-Undang, Bangi, 1998, hlm. 49

Dan hadis Rasulullah :

Hindarilah kamu hukuman hudud jika ada sedikit unsur keraguan.

Perbuatan menipu adalah sangat dibenci dan dilarang keras oleh Allah. Kenyataan ini boleh dilihat menerusi ayat-ayat Al-Quran berhubung dengan perbuatan menipu ini. Antara ayat al-Quran ialah firmanNya yang bermaksud :

...dan Allah tidak menjayakan tipu daya orang-orang yang khianat.⁶⁸

Firman Allah lagi yang bermaksud :

Kecelakaan besar bagi orang-orang yang curang (dalam timbangan dan sukatan), iaitu mereka yang apabila menerima sukatan dari orang lain mereka mengambilnya dengan cukup, dan (sebaliknya) apabila mereka menyukat atau menimbang untuk orang lain, mereka kurangi.⁶⁹

Kita harus fahami bahawa penipuan itu bukan sahaja boleh terjadi dengan hanya mengurangkan sukatan atau timbangan di dalam satu-satu urusan jual beli, tetapi ianya merangkumi semua aspek kehidupan yang harus ditentang supaya masyarakat dapat hidup aman dan harmoni.

Perkataan arab yang sinonim dengan penipuan ialah "*ghurur*". Mengikut istilah undang-undang Islam, ulama mendefinisikan perkataan *ghurur* sebagai memujuk, memimpin, menggalak dan mengarahkan seseorang menerima sesuatu dengan cara penipuan yang pada dasarnya tidak memberi apa-apa keuntungan dan manfaat pada dirinya sendiri. Ini dilaksanakan dengan cara menyediakan sesuatu tarikan yang elok dan baik terhadap sesuatu barang dan jika pihak yang dipujuk itu mengetahui keadaan sebenar, ia tidak akan menerimanya. Dari itu, kita boleh katakan bahawa *ghurur* wujud dari satu tindakan promosi terhadap sesuatu objek dengan cara tipu dan gambaran yang diberi berbeza dari sifat-sifatnya yang sebenar. Ini pasti disertakan dengan motif tipu dan niat jahat. Berdasarkan ini boleh dikatakan bahawa pihak yang menipu atau penipu berniat membawa erti bahawa ia berhasrat atau mempunyai tujuan agar pihak yang ditipu akan menurut atau melakukan sesuatu berdasarkan pujukan atau kenyataan yang ia dikeluarkannya.

Tindakan seseorang memanipulasikan komputer dengan niat tujuan menipu ini dilarang dalam Islam kerana tindakan mereka memudaratkan pihak lain. Ini sesuai dengan konsep Islam yang menyebut bahawa :

Tidak memudaratkan dan tidak dimudaratkan.

⁶⁸ al-Quran, 12 :52.

⁶⁹ al-Quran, 83 : 1-3.

Kesemua ulamak⁷⁰ bersepakat bahawa penipuan itu menjadi sebab kepada tanggungan (*daman*). Tanggungan itu dikenakan kepada orang yang melakukan penipuan walaupun mekanismanya menggunakan komputer dan orang yang memiliki komputer itulah yang bertanggungjawab terhadap sebarang bentuk ganti rugi sama ada secara langsung atau tidak langsung.

Persoalan pemalsuan komputer ini, jika dilakukan secara terang-terang dan kesalahan dilakukan di tempat kerja, maka kesalahan itu tidak dianggap sebagai satu kesalahan mencuri tetapi terjatuh di bawah kesalahan jenayah pecah amanah. Sebagai contohnya seseorang pegawai yang menyalahgunakan kuasa untuk menipu dan mengambil harta secara tidak sah yang berada di dalam pemilikannya⁷¹ dihukum dengan hukuman *takzir*. Ini adalah disebabkan beberapa unsur ketat dalam kesalahan jenayah mencuri tidak dapat dipenuhi dan tidak dapat menyabitkan pesalah tersebut dengan hukuman potong tangan. Oleh itu kesalahan pecah amanah akan terjumlah di bawah hukuman *takzir* yang merupakan kuasa pemerintah untuk mengadakan dan menjatuhkan hukuman sesuai dengan kesalahan yang dilakukan oleh penjenayah tersebut.

KESIMPULAN

Kesalahan-kesalahan di dalam undang-undang jenayah Islam boleh dikategorikan kesalahan *hudud*, *qisas*, *diyat* dan *takzir*. Kesemua kesalahan ini telah dinyatakan dalam *nas* al-Quran dan al-Sunnah. Walaubagaimanapun bagi kesalahan-kesalahan yang tidak dinyatakan hukumannya di dalam *nas syarak* adalah tergolong di dalam kesalahan-kesalahan *takzir* yang merupakan bidangkuasa pemerintah atau kerajaan untuk mengadakan peraturan-peraturan bersama dengan hukumannya sekali. Bagi kesalahan-kesalahan di dalam Akta Jenayah Komputer 1997 Malaysia, terpulanglah kepada badan perundangan negara untuk mengadakan undang-undang bersama dengan hukumannya kerana ia selari dengan prinsip hukum *takzir* dalam perundangan Islam. Kesalahan-kesalahan ini lebih banyak menyentuh kesalahan-kesalahan *takzir* yang tiada peruntukan hukuman yang khusus di dalam al-Quran dan al-Sunnah kerana peruntukan-peruntukannya banyak menyentuh kepentingan individu dan masyarakat di Malaysia seperti kesalahan capaian tanpa kuasa kepada bahan komputer, capaian tanpa kuasa dengan niat untuk melakukan atau memudahkan berlakunya kesalahan-kesalahan lanjut dan pengubahsuaian tanpa kuasa kandungan mana-mana komputer. Islam membenarkan hukuman *takzir* dikenakan berdasarkan kategori dan niat penjenayah yang boleh dibahagikan

⁷⁰ ulama mazhab al-Syafie, al-Hanafi, al-Maliki dan mazhab al-Hambali.

⁷¹ Matthew Lippman, Sean Mc Conville & Mordechai Yerushalmi, *Islamic criminal law and procedure*, Praeger, New York, 1988, hlm. 46.

kepada tiga⁷² bentuk kesalahan seperti hukuman *takzir* di atas perbuatan maksiat, *takzir* untuk kepentingan umum dan *takzir* di atas kesalahan-kesalahan kecil yang membawa pelbagai bentuk hukuman *takzir* dari seringan-ringan hukuman seperti denda hingga kepada hukuman yang berat iaitu hukuman penjara atau bunuh.

Nazura Abdul Manap
Jasri Jamal
Fakulti Undang-undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor D.E.
Malaysia

⁷² Paizah Hj. Ismail, *Undang-undang jenayah Islam*, Kuala Lumpur, Angkatan Belia Islam Malaysia, 1991, hlm. 253.